

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Pages : 6

B.Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, December - 2015

CHILDHOOD & GROWING UP (Paper - I)

Sub. Code : 66451

Day and Date : Monday, 28 - 12 - 2015

Total Marks : 70

Time : 11.00 a.m. to 2.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read the original questions in English.
 - 4) Answer question No. 3, 4 & 5 is 200 words each.

Q1) A) Choose correct alternative and rewrite.

[5]

- i) The word 'growth' indicates _____ change in child.
 - a) Quantitative
 - b) Qualitative
 - c) Social
 - d) Habitual
- ii) Piaget has putforth _____ theory of development.
 - a) Emotional
 - b) Cognitive
 - c) Psychomotor
 - d) Social
- iii) The stage _____ is called as period of 'storm & stress'.
 - a) Childhood
 - b) Adulthood
 - c) Infancy
 - d) Adolescence
- iv) Counselling is _____ process.
 - a) Continues
 - b) Life long
 - c) Discontinuous
 - d) Habitual
- v) The period of _____ is 6 to 12 years.
 - a) Childhood
 - b) Infancy
 - c) Adolescence
 - d) Foetal

P.T.O.

B) Answer the following questions in one sentence.

- i) What do you mean by heredity?
- ii) Who developed the concept - attainment model?
- iii) What is the meaning of personality?
- iv) What are the types of family?
- v) For what purpose the socio metric technique is used?

Q2) Answer the following questions in brief in 250 words. (any six). [30]

- a) State the allied fields of studying children and explain any two of them.
- b) Explain the general principles of development process.
- c) Differentiate between guidance and counselling.
- d) Discuss about the problems in development of girl child.
- e) Explain characteristics of emotional development of adolescents.
- f) Discuss in brief about the impact of families on nurturing the child.
- g) Explain the projective technique of assessment of personality.
- h) State the importance of Psychological tests in guidance and counselling of children.

Q3) Explain the factors influencing on child development. [10]

Q4) Explain physical, mental, emotional and social characteristics of childhood. [10]

OR

Explain in brief the Piaget's theory of development.

Q5) Illustrate the steps involved in concept-attainment model. [10]

OR

Discuss case study method of studying child behaviour with merits & demerits.

मराठी रुपांतर

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) मराठीतून उत्तरे लिहून इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.
 - 4) प्रश्नक्रमांक 3, 4 व 5 यांची उत्तरे प्रत्येकी 800 शब्दांत लिहा.

प्र.1) अ) योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा.

[5]

- i) वाढ हा शब्द बालकातील बदल सूचित करतो.

अ) संख्यात्मक	ब) गुणात्मक
क) सामाजिक	ड) सवयीवर आधारित
- ii) पियाजे यांनी विकासाची उपपत्ती मांडली.

अ) भावनिक	ब) बोधात्मक
क) क्रियाकौशल्यात्मक	ड) सामाजिक
- iii) वादळी अशांततेचा काळ असे या अवस्थेला म्हटले जाते.

अ) किशोरावस्था	ब) प्रौढावस्था
क) शैशवावस्था	ड) कुमारावस्था
- iv) समुपदेशन ही प्रक्रिया आहे.

अ) सातत्यपूर्ण	ब) आजन्म
क) खंडित	ड) सवयीवर आधारित
- v) वय वर्षे 6 ते 12 हा या अवस्थेचा कालावधी आहे.

अ) किशोरावस्था	ब) शैशवावस्था
क) कुमारावस्था	ड) भ्रूणावस्था

- ब) खालील प्रश्नांची एका जाव्यात उत्तरे लिहा.
- अनुवंश म्हणजे काय ?
 - संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान कोणी विकसित केले ?
 - व्यक्तिमत्त्व म्हणजे काय ?
 - कुटुंबांचे प्रकार कोणते ?
 - सामाजिकीत तंत्राचा वापर कशासाठी केला जातो ?

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत लिहा. (कोणतेही राहा)

[30]

- बालकाच्या अभ्यासाशी संबंधित क्षेत्रे सांगून त्यापैकी कोणतीही दोन क्षेत्रे स्पष्ट करा.
- विकारा प्रक्रियेची सर्वसामान्य तत्वे स्पष्ट करा.
- मार्गदर्शन व समुपदेशन यातील फरक स्पष्ट करा.
- मुलींच्या विकारातील अडचणींची चर्चा करा.
- कुमारांच्या भावनिक विकाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- बालकांच्या भरणपोषणावर कुटुंबांचा आणारा प्रभाव थोडक्यात स्पष्ट करा.
- व्यक्तिमत्त्व मापनाचे प्रक्षेपण तंत्र स्पष्ट करा.
- बालकांना मार्गदर्शन व समुपदेशन करण्यासाठी मानसशास्त्रीय चाचण्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3) बालविकारावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

[10]

प्र.4) विशोरावरथेची शारीरिक, मानसिक, भावनिक आणि सामाजिक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[10]

बिंद्या

पिढाजे यांची विकारात्मक उपपत्ती स्पष्ट करा.

प्र.5) संकल्पना प्राप्ती प्रतिमानाच्या पायथ्या सोदाहरण स्पष्ट करा.

[10]

बिंद्या

बालकांच्या चर्तन अभ्यासाच्या व्यक्ति अभ्यास पद्धतीची गुणदोषांसहित चर्चा करा.

Seat No.	
-------------	--

Course - II

D - 388

Total No. of Pages : 4

B. Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, December - 2015

CONTEMPORARY INDIA AND EDUCATION

Sub. Code : 66452

Day and Date : Tuesday, 29 - 12 - 2015

Total Marks : 70

Time : 11.00 a.m. to 02.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in marathi are advised to read original question in english.

Q1) A) Choose correct alternatives and complete the following sentences. [5]

- i) Secondary education was given through _____ in the Muslim Education system.
a) Makth b) Madrasa
c) Dargah d) Vihar
- ii) The language of Buddha Education was _____.
a) Sanskrit b) Hindi
c) Pali d) Marathi
- iii) 10+2+3 system of education was introduced through _____.
a) NPE 1968
b) NPE 1986
c) Kothari commission
d) Radha Krishnan commission
- iv) _____ is the ability to apply the information.
a) Ignorance b) Knowledge
c) Science d) Imagination
- v) Inclusive education system is for _____.
a) special children b) adults
c) women d) illiterates

P.T.O.

B) Answer in one sentence.

[5]

- i) State any two famous education centres in Bouddha period.
- ii) Write any two life skills.
- iii) Define continuous evaluation in one sentence.
- iv) Who was the chairman of secondary Education commisssion?
- v) When the right to Education Act was Passed?

Q2) Answer the following questions in 250 words (any six out of eight) [30]

- i) School is the ideal miniature of the society. Explain it.
- ii) Explain the objectives of education stated in Indian Education commission (1964-66).
- iii) Explain the teaching methods used in vedic period.
- iv) Explain the need of education for sustainable development.
- v) Explain the four pillars of education given in Delors commission.
- vi) State the articles on education given in the constitution of India.
- vii) Explain the role of the teacher related to society.
- viii) Explain the concept of Right to Education.

Q3) What social interactions are found in the school? Explain its importance in developing school environment. [10]

Q4) What is National Integration? What are the obstacles to National Integration? Explain how these obstacles will be removed through education? [10]

OR

Explain the need of peace Education. How will you organize peace Education in your school? Explain in detail.

Q5) Explain the concept of Inclusive Education. What steps to be taken for inclusive education in common schools? [10]

OR

What is globalization of education? Discuss the challanges before education due to globalization of education.

DEC. 2015

सूचना: 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.

2) उजव्या बाजूचे अंक गुण दर्शवितात.

3) जे विद्यार्थी मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छितात त्यांनी मूळ इंग्रजी उत्तरपत्रिका वाचायी.

प्र.1) अ) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा.

[5]

i) मूस्लीम शिक्षण व्यवस्थेमध्ये माध्यमिक शिक्षण मध्ये दिले जात होते.

अ) मक्तब

ब) मदरसा

क) दरगाह

ड) विहार

ii) बौद्ध शिक्षणाचे माध्यम भाषा होते.

अ) संस्कृत

ब) हिंदी

क) पाली

ड) मराठी

iii) $10 + 2 + 3$ ही शिक्षणव्यवस्था यांच्यामार्फत आणली गेली.

अ) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 1968

ब) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 1986

क) कोठारी आयोग

ड) राधाकृष्ण आयोग

iv) माहितीचा उपयोग करण्याची क्षमता होय.

અ) અજ્ઞાન

ब) ज्ञान

क) विज्ञान

ड) कल्पना

v) समावेशक शिक्षण व्यवस्था साठी राबविली जाते.

अ) विशेष बालके

ब) प्रौढ

क) स्त्रिया

ड) निरक्षर

व) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

[5]

i) बौद्ध कालखंडातील कोणतीही दोन प्रसिद्ध शिक्षणकेंद्रे सांगा.

ii) कोणतीही दोन जीवनकौशल्ये लिहा.

iii) सातत्यपूर्ण मूल्यमापनाची व्याख्या एका वाक्यात लिहा.

iv) माध्यमिक शिक्षण आयोगाचे अध्यक्ष कोण होते?

v) शिक्षण हक्क कायदा केव्हा पारीत झाला?

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात (250 शब्द) उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा प्रश्न)

[30]

- i) शाळा एक समाजाची आदर्श प्रतिकृती आहे स्पष्ट करा.
- ii) भारतीय शिक्षण आयोगाने (1964-66) सांगितलेली शिक्षणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- iii) वैदिक कालखंडात वापरल्या जाणाऱ्या अध्यापन पद्धती स्पष्ट करा.
- iv) चिरंतन विकासासाठी शिक्षणाची गरज स्पष्ट करा.
- v) डेलर्स कमिशनमधील शिक्षणाचे चार स्तंभ स्पष्ट करा.
- vi) भारतीय राज्यघटनेतील शिक्षणविषयक कलमे लिहा.
- vii) समाजासंदर्भातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
- viii) शिक्षण हक्क संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3) शाळेमध्ये कोणकोणत्या प्रकारच्या सामाजिक आंतरक्रिया दिसून येतात? त्याचे शालेय वातावरण निर्मिती मधील महत्त्व स्पष्ट करा.

[10]

प्र.4) राष्ट्रीय एकात्मता म्हणजे काय? राष्ट्रीय एकात्मतेला बाधा आणणारे घटक कोणते? शिक्षणातून हे बाधक घटक कसे दूर करता येतील ते स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

सहजीवनासाठी शांततापूर्ण शिक्षणाची गरज स्पष्ट करा. व तुमच्या शाळेमध्ये शांततापूर्ण शिक्षण कसे राबवाल ते सविस्तर विशद करा.

प्र.5) समावेशक शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा. सामान्य शाळेमध्ये समावेशक शिक्षणासाठी तुम्ही कोणती पाऊले उचलाल.

[10]

किंवा

शिक्षणाचे जागतिकीकरण म्हणजे काय? जागतिकीकरणामुळे शिक्षणक्षेत्रासमोर कोणती आव्हाने उभी आहेत याची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

B.Ed. First Year (Semester - I) Examination, December - 2015
UNDERSTANDING DISCIPLINES AND SUBJECT (Paper - III)

Sub. Code: 66453

Day and Date : Wednesday, 30 - 12 - 2015

Total Marks : 35

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read original questions in English.

Q1) Choose the correct alternatives.

[5]

i) _____ creates close relation between two person.

a) Wealth	b) Computer
c) Hospitality	d) None of these

ii) _____ correlates learning by doing and life.

a) John Dewy	b) Plato
c) Skinner	d) None of these

iii) _____ is system of facility of curriculum.

a) Knowledge	b) Lesson plan
c) Disciplinary Knowledge	d) All of the above

iv) The study of Mathematics and science are _____.

a) Interdisciplinary	b) Multidisciplinary
c) Trans disciplinary	d) None of these

v) _____ education creates employment.

a) Traditional	b) Distance
c) Professional	d) None of these

D - 389

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2) (शब्दमर्यादा 250)

[10]

- अ) आदरातिथ्य
- ब) उद्यानविद्या
- क) बहुशाखीय ज्ञान

प्र.3) खाली दिलेल्या प्रश्नाचे उत्तर 800 शब्दात लिहा.

[10]

शालेय अभ्यासक्रमातील शाखीय ज्ञानात शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4) उद्यानविद्या अभ्यासामुळे विद्यार्थ्यांमध्ये विकसित होणारी विविध कौशल्ये स्पष्ट करा.

(शब्दमर्यादा 800)

[10]

किंवा

आधुनिक युगात आदरातिथ्याची गरज स्पष्ट करा. (शब्दमर्यादा 800)

Seat No.	
----------	--

Course - 1

B.Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, December - 2016

CHILDHOOD AND GROWING UP (Paper - I)

Sub. Code : 66451

Day and Date : Tuesday, 27 - 12 - 2016

Total Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read the original questions in English.
 - 4) Answer the question No. 3, 4 & 5 in 800 words each.

Q1) A) Choose correct alternative and rewrite. [5]

- i) The 'Ink blot Test' for testing Personality was developed by _____.
 - a) Marray
 - b) Morgan
 - c) Rorsharch
 - d) Piaget
- ii) The period of childhood is _____ years.
 - a) 13 to 19
 - b) 0 to 5
 - c) 20 to 25
 - d) 6 to 12
- iii) Child Psychology is also called as _____ Psychology.
 - a) Physiological
 - b) Developmental
 - c) Comparative
 - d) Social
- iv) Understanding other's behaviour with the help of own experiences is the characteristic of _____ method.
 - a) Observation
 - b) Experimental
 - c) Introspection
 - d) Case Study
- v) The transfer of characteristics of one generation to the next is called as _____.
 - a) Interest
 - b) Heredity
 - c) Individual differences
 - d) Personality

B) Answer the following questions in one sentence.

- i) What is meant by concept?
- ii) To whom the study of Child Psychology is useful?
- iii) In which stage 'Period of storm and stress' is observed?
- iv) State the meaning of 'Individual differences'.
- v) What do you mean by Joint Family?

Q2) Answer the following questions in brief: (250 words) (Any Six) [30]

- a) Explain the projective technique of assessment of personality.
- b) State the allied fields of child study?
- c) Illustrate the impact of families on nurturing the child.
- d) State the importance of Psychological tests in guidance and counseling to children.
- e) Discuss the problems in development of rural children.
- f) Explain the characteristics of social development adolescence.
- g) Differentiate between guidance and counseling.
- h) How the personality of a child is influenced by his/her school?

Q3) Discuss about the physical and emotional characteristics of development in childhood adolescence. [10]

Q4) Explain fundamental needs of children. [10]

OR

Explain case-study method of studying children's behaviour.

Q5) Illustrate different factors influencing personality. [10]

OR

Explain the steps involved in concept formation process.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत. Dec 2016
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.
 4) प्रश्न क्रमांक 3, 4, व 5 यांची उत्तरे प्रत्येकी 800 शब्दात लिहा.

प्र.1) अ) योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा.

[5]

- i) व्यक्तिमत्त्व मापनाची 'शार्ड-डाग चाचणी' ----- यांनी विकसित केली.
 अ) मरे ब) मॉर्गन
 क) रोशार् ड) पियाजे
- ii) बाल्यावस्थेचा काळ ----- वर्षे असतो.
 अ) 13 ते 19 ब) 0 ते 5
 क) 20 ते 25 ड) 6 ते 12
- iii) बालमानसशास्त्राला ----- मानसशास्त्र असेही म्हटले जाते.
 अ) मनोशारीरिक ब) वैकासिक
 क) तुलनात्मक ड) सामाजिक
- iv) 'स्यानुभवावरून दुसऱ्याच्या वर्तनाचा बोध' हे ----- अभ्यास पद्धतीचे वैशिष्ट्य आहे.
 अ) निरीक्षण ब) प्रायोगिक
 क) अंतर्निरीक्षण ड) व्यक्तिअभ्यास
- v) मागील पिढीकडून पुढच्या पिढीकडे गुणवैशिष्ट्ये संक्रमित होणे यास ----- असे म्हणतात.
 अ) अभिरूची ब) अनुवंश
 क) व्यक्तिभेद ड) व्यक्तिमत्त्व

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

[5]

- i) संकल्पना म्हणजे काय?
- ii) बालमानसशास्त्राचा अभ्यास कोणाकरिता उपयुक्त आहे?
- iii) 'चादळी अशांततेचा काळ' कोणत्या अवस्थेत आढळून येतो?
- iv) व्यक्तिभेदाचा अर्थ लिहा.
- v) एकत्र कुटुंब म्हणजे काय?

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात (250 शब्दात) उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

- व्यक्तिमत्त्व मापनाचे प्रक्षेपण तंत्र स्पष्ट करा.
- बालकाच्या अभ्यासाशी निगडीत क्षेत्रे कोणती ते स्पष्ट करा.
- बालकाच्या भरणपोषणातील कुटुंबाची भूमिका विशद करा.
- मानसशास्त्रीय चाचण्यांचे बालकांना मार्गदर्शन व समुपदेशन करण्यासाठीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ग्रामीण मुलांच्या विकासातील अडचणींची चर्चा करा.
- कुमारावस्थेतील सामाजिक विकासाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- मार्गदर्शन व समुपदेशन यातील फरक स्पष्ट करा.
- बालकाच्या व्यक्तिमत्त्वावर शाळेचा कसा परिणाम होतो?

प्र.3) बाल्यावस्था व कुमारावस्थेतील शारीरिक व भावनिक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

[10]

प्र.4) बालकाच्या मूलभूत गरजा विशद करा.

[10]

किंवा

बालकाच्या वर्तन अभ्यासाची व्यक्तिअभ्यास पद्धती विशद करा

प्र.5) व्यक्तिमत्त्वावर परिणाम करणारे विविध घटक स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

संकल्पना निर्मिती प्रक्रियेतील विविध टप्पे विशद करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, December - 2016

CONTEMPORARY INDIA AND EDUCATION (Course - 2)

Sub. Code : 66452

Day and Date : Wednesday, 28 - 12 - 2016

Total Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read the original questions in English.

Q1) A) Choose the correct alternatives and rewrite the sentences again. [5]

- i) Teacher asks the questions to whole class is the _____ type of interaction.
 - a) teacher-student
 - b) teacher-class
 - c) student-teacher
 - d) all above
- ii) _____ is known as Education and National Development.
 - a) University Commission
 - b) Mudaliar Commission
 - c) Kothari Commission
 - d) Knowledge Commission
- iii) Free and compulsory education is introduced in the article _____ of the Indian Constiution.
 - a) 28th
 - b) 45th
 - c) 14th
 - d) 30th
- iv) Ten core elements were introduced in the curriculum by _____ National Policy of Education.
 - a) 1948
 - b) 1968
 - c) 1986
 - d) 1992
- v) The target to increase the entrants in higher education is decided in _____ five year plan.
 - a) VIIIth
 - b) IXth
 - c) Xth
 - d) XIth

B) Answer in one sentence.

[5]

- i) In which year first National Education Policy was introduced?
- ii) Define Universalization of Education in one sentence.
- iii) On what agreement India signed and accepted Open Economic Policy in 1995?
- iv) What life skill is useful to the students in their life to solve their problems.
- v) Define Inclusive Education in one sentence.

Q2) Answer the following questions in brief. (at least 250 words) (any 6 out of 8) [30]

- a) Write the main features of Inclusive Education.
- b) Explain the effect of globalization on Education.
- c) State the recommendations of National Knowledge Commission related to Library.
- d) State the fundamental duties of citizens given in Indian Constitution.
- e) What should be the objectives of peace Education for collective Living?
- f) State the articles related to education in the constitution of India.
- g) Explain the role of Education in National Integration.
- h) Explain the concept of Continuous Comprehensive Evaluation.

Q3) 'Quality of School is dependent on the quality of teachers in the school and their functioning'. Discuss this statement in relation to the role of the teachers in the school. [10]

Q4) Compare the education in Vedic and Buddha period with reference to the educational objectives, curriculum, and discipline. [10]

OR

Explain the need of Sarva Shiksha Abhiyan and write the main features of Sarva Shiksha Abhiyan.

Q5) School is the ideal Epitome of the society. Explain with examples. [10]

OR

What are the levels of Social diversity? How will you use it in Education? Explain with examples.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

Dec. 2016

प्र.1) अ) रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा.

[5]

i) शिक्षक संपूर्ण वर्गाला उद्देशून प्रश्न विचारतात ही आंतरक्रिया ----- प्रकारची होय.

अ) शिक्षक-विद्यार्थी

ब) शिक्षक-वर्गसमूह

क) विद्यार्थी-शिक्षक

ड) वरील सर्व

ii) शिक्षण आणि राष्ट्रीय विकास या नावाने ----- हा आयोग ओळखला जातो.

अ) विद्यापीठ आयोग

ब) मुदलियार आयोग

क) कोठारी आयोग

ड) ज्ञान आयोग

iii) मोफत व सक्तीचे शिक्षण याची तरतूद भारतीय राज्यघटनेच्या ----- कलमामध्ये केलेली आहे.

अ) 28 व्या

ब) 45 व्या

क) 14 व्या

ड) 30 व्या

iv) अभ्यासक्रमात दहा गाभाभूत घटकांचा समावेश ----- सालीच्या शैक्षणिक धोरणाने केला.

अ) 1948

ब) 1968

क) 1986

ड) 1992

v) उच्च शिक्षणातील शिक्षण घेणाऱ्यांची संख्या 6% वरून 10% पर्यंत नेण्याचे उद्दिष्ट ----- पंचवार्षिक योजनेत ठरविणेत आले.

अ) आठव्या

ब) नवव्या

क) दहाव्या

ड) अकराव्या

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

[5]

i) पहिले राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण कोणत्या साली निश्चित करणेत आले?

ii) शिक्षणाच्या सार्वत्रिकीकरणाची व्याख्या एका वाक्यात लिहा.

iii) 1995 मध्ये भारताने कोणत्या करारावर स्वाक्षरी करून खुल्या अर्थव्यवस्थेचे धोरण स्विकारले?

iv) विद्यार्थ्यांना त्यांच्या जीवनात स्वतःला आलेली अडचण दूर करण्यासाठी कोणत्या जीवन कौशल्याचा उपयोग होतो.

v) सर्वसमावेशक शिक्षणाची व्याख्या एका वाक्यात लिहा.

प्र.2) पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (शब्दमर्यादा 250) (कोणत्याही सहा)

- अ) सर्वसमावेषक शिक्षणाची प्रमुख वैशिष्ट्ये लिहा.
- ब) जागतिकीकरणाचा शिक्षणावरील परिणाम थोडक्यात लिहा.
- क) राष्ट्रीय ज्ञान आयोगाने ग्रंथालयासंदर्भात केलेल्या शिफारशी लिहा.
- ड) भारतीय संविधानातील नागरिकांची मुलभूत कर्तव्ये सांगा.
- इ) सहजीवनासाठी शांततापूर्ण शिक्षणाची उद्दिष्टे कोणती असावीत?
- फ) भारतीय संविधानातील शिक्षणाशी संबंधित कलमे लिहा.
- य) राष्ट्रीय एकात्मतेतील शिक्षणाची भूमिका लिहा.
- र) सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापनाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3) 'शाळेची गुणवत्ता ही त्या शाळेतील शिक्षकांच्या गुणवत्तेवर व कार्यपद्धतीवर अवलंबून असते' या विधानाची चर्चा शाळेतील शिक्षकांच्या भूमिकेसंदर्भात लिहा. [10]

प्र.4) शिक्षणाची उद्दिष्टे, अभ्यासक्रम आणि शिस्त या मुद्यांना अनुसरून वैदिक व बौद्ध काळातील शिक्षणाची तैलनिक माहिती लिहा. [10]

किंवा

सर्व शिक्षा अभियानाची गरज स्पष्ट करून सर्व शिक्षा अभियानाची प्रमुख वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.5) शाळा ही समाजाची आदर्श प्रतिकृती कशी ते सोदाहरण स्पष्ट करा. [10]

किंवा

सामाजिक विविधतेचे स्तर कोणते? त्याचा शिक्षणामध्ये उपयोग कसा कराल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, December - 2016
UNDERSTANDING DISCIPLINES AND SUBJECT (Paper - III)

Sub. Code : 66453

Day and Date : Thursday, 29- 12 - 2016

Total Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in marathi are advised to read original questions in english.

Q1) Choose the correct alternatives. [5]

i) ICAR stands for _____

- a) Indian council for action research
- b) Indian council of agricultural research
- c) Indian council of area research
- d) None of these

ii) _____ is known as indian father of green revolution.

- a) Swami Vivekanand
- b) Mahatma Gandhi
- c) Swaminathan
- d) None of these

iii) Knowledge is study of real situation suggested by _____

- a) Skinner
- b) Bloom
- c) Plato
- d) None of these

iv) _____ is a human development science.

- a) Marathi
- b) Mathematics
- c) History
- d) None of these

v) _____ suggest education should be in the mother tongue.

a) Mahatma Gandhi.	b) John dewy
c) Swami vivekanand	d) None of these

Q2) Write answer in 250 words (any 2 out of 3)

[10]

- Concept of history and politics disciplinary knowledge.
- Need of horticulture at school level.
- Multidisciplinary approach.

Q3) Answer the following question in about 800 words.

What are the problems in multicultural and international hospitality. [10]

Q4) Explain "Language is a study of interdisciplinary knowledge". (800 words) [10]

OR

What is disciplinary knowledge ? explain causes of development of new disciplines. (800 words)

सूचना :

Dec 2016

मराठी रूपांतर

- सर्व प्रश्न साडविणे आवश्यक आहे.
- उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- मराठी रूपांतरावद्दल शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विचारात घ्यावे.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

i) ICAR चे पूर्ण रूप आहे.

- भारतीय कृती संशोधन परिषद
- भारतीय कृषी संशोधन परिषद
- भारतीय क्षेत्र संशोधन परिषद
- वरीलपैकी नाही.

[5]

- ii) यांना भारतीय हरित क्रांतीचे जनक म्हणून संबोधले जाते.
 अ) स्वामी विवेकानंद ब) महात्मा गांधी
 क) स्वामीनाथन ड) वरीलपैकी नाही.
- iii) यांच्या मते ज्ञान म्हणजे वास्तव घटनांचा अभ्यास होय.
 अ) स्कीनर ब) ब्लूम
 क) प्लेटो ड) वरीलपैकी नाही.
- iv) हे मानवनिर्मित शास्त्र आहे.
 अ) मराठी ब) गणित
 क) इतिहास ड) वरील पैकी नाही.
- v) यांच्या मते शिक्षण हे मातृभाषेतूनच असले पाहिजे.
 अ) महात्मा गांधी ब) जॉन ड्युई
 क) स्वामी विवेकानंद ड) वरीलपैकी नाही.

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही 2) (शब्दमर्यादा 250)

[10]

- अ) इतिहास आणि राज्यशास्त्र ज्ञानशाखेचे स्वरूप.
 ब) आदरातिथ्याची शालेय स्तरावरील गरज.
 क) बहुशाखीय दृष्टीकोन.

प्र.3) खाली दिलेल्या प्रश्नांचे उत्तर 800 शब्दांत लिहा.

[10]

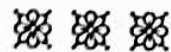
बहुसांस्कृतिक आणि आंतरराष्ट्रीय आदरातिथ्याच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.4) “भाषा ही आंतरविद्याशाखीय क्षेत्राचा अभ्यास स्पष्ट करा” (शब्दमर्यादा 800)

[10]

किंवा

शाखीयज्ञान म्हणजे काय? नवीन विद्याशाखा उदयास येण्याची कारणे स्पष्ट करा. (शब्दमर्यादा 800)

- ii) यांना भारतीय हरित क्रांतीचे जनक म्हणून संबोधले जाते.
 अ) स्वामी विवेकानंद ब) महात्मा गांधी
 क) स्वामीनाथन ड) वरीलपैकी नाही.
- iii)यांच्या मते ज्ञान म्हणजे वास्तव घटनांचा अभ्यास होय.
 अ) स्कीनर ब) ब्लूम
 क) प्लेटो ड) वरीलपैकी नाही.
- iv) हे मानवनिर्मित शास्त्र आहे.
 अ) मराठी ब) गणित
 क) इतिहास ड) वरील पैकी नाही.
- v) यांच्या मते शिक्षण हे मातृभाषेतूनच असले पाहिजे.
 अ) महात्मा गांधी ब) जॉन ड्युई
 क) स्वामी विवेकानंद ड) वरीलपैकी नाही.

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही 2) (शब्दमर्यादा 250)

[10]

- अ) इतिहास आणि राज्यशास्त्र ज्ञानशाखेचे स्वरूप.
 ब) आदरातिथ्याची शालेय स्तरावरील गरज.
 क) बहुशाखीय दृष्टीकोन.

प्र.3) खाली दिलेल्या प्रश्नांचे उत्तर 800 शब्दांत लिहा.

[10]

बहुसांस्कृतिक आणि आंतरराष्ट्रीय आदरातिथ्याच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.4) “भाषा ही आंतरविद्याशाखीय क्षेत्राचा अभ्यास स्पष्ट करा”(शब्दमर्यादा 800)

[10]

किंवा

शाखीयज्ञान म्हणजे काय? नवीन विद्याशाखा उदयास येण्याची कारणे स्पष्ट करा.(शब्दमर्यादा 800)

Seat No.	
----------	--

B. Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, April - 2017
CHILDHOOD AND GROWING UP (Paper - I)
Sub. Code : 66451

Day and Date : Monday, 17 - 04 - 2017

Total Marks : 70

Time : 03.00 p.m. to 06.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read the original questions in English
 - 4) Answer the question No. 3, 4 & 5 in 800 words each.

Q1) A) Choose correct alternative and rewrite. [5]

- i) The word 'growth' indicates _____ change in child.
 - a) Qualitative
 - b) Quantitative
 - c) Social
 - d) Habitual
- ii) The _____ method is used for studying the abnormal child.
 - a) Introspection
 - b) Experimental
 - c) Sociometry
 - d) Case study
- iii) The period of adolescence is _____ years.
 - a) 13 to 19
 - b) 6 to 12
 - c) 0 to 5
 - d) 20 to 25
- iv) The stage _____ is called as period of "Storm and stress".
 - a) Childhood
 - b) adulthood
 - c) adolescence
 - d) infancy
- v) The word 'personality' from Latin language is made by _____.
 - a) Personal
 - b) Persona
 - c) Persina
 - d) Person

B) Answer the following questions in one sentence.

- i) Who is the put forth of cognitive theory of development?
- ii) Who classified the personality as introvert and extravert?
- iii) What is the meaning of 'Anthropology'?
- iv) State the meaning of counseling.
- v) What are the types of families?

सूचना

Q2) Answer the following questions in brief in 250 words (any six) :

[30]

- a) Explain the aims of child study.
- b) Differentiate between growth and development.
- c) Explain the emotional characteristics of childhood.
- d) Differentiate between guidance and counseling.
- e) Explain the problems in development of tribal children.
- f) Explain the impact of families on nurturing the child.
- g) How school is influenced on personality development of child.
- h) State the importance of psychological tests in guidance and counseling of children.

प्र.1)

Q3) Explain the physical, mental, emotional and social characteristics of adolescence.

[10]

Q4) Explain the factors influencing on child development.

[10]

OR

Explain the introspection method of studying child behaviour with it's merits and demerits.

Q5) Explain two techniques of assessment of personality.

[10]

OR

Illustrate the steps involved in concept - attainment model.

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

- प्र.1) अ) योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा.

[5]

- i) “वाढ” हा शब्द बालकातील बदल सूचित करतो.

- ब) संख्यात्मक

- ड) सवयीवर आधारित

- ii) अपसामान्य बालकांच्या अभ्यासासाठी पद्धती वापरली जाते.

- व) प्रायोगिक

- ड) व्यक्ती अभ्यास

- iii) कुमारावस्थेचा कालावधी वर्षांचा असतो.

- व) 6 ते 12

- ड) 20 ते 25

- iv) वादळी अशांततेचा कालावधी असे या अवस्थेला म्हटले जाते.

- ब) प्रौढावस्था

- ड) शैशवावस्था

- v) Personality हा शब्द लॅटिन भाषेतील या शब्दापासून तयार झाला आहे.

- ब) Persona

- ### ੳ) Person

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा :

- बोधात्मक विकासाची उपपत्ती कोणी मांडली?
- व्यक्तिमत्त्वाचे 'अंतर्मुखी आणि बहिर्मुखी' असे वर्गीकरण कोणी केले?
- मानववंशशास्त्राचा कोणता?
- समुपदेशनाचा अर्थ सांगा.
- कुटुंबाचे प्रकार कोणते?

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दामध्ये लिहा. (कोणतेही सहा)

[30]

- बाल अभ्यासाचे हेतू स्पष्ट करा.
- वाढ आणि विकास यातील फरक स्पष्ट करा.
- किशोरावस्थेची भावनिक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- मार्गदर्शन व समुपदेशन यातील फरक स्पष्ट करा.
- अदिव्यासी बालकांच्या विकासातील समस्या स्पष्ट करा.
- बालकांच्या संगोपनातील कुटुंबाचा परिणाम स्पष्ट करा.
- बालकांच्या व्यक्तिमत्त्व विकासावर शाळा कशी परिणाम करते?
- बालकांना मार्गदर्शन व समुपदेशन करण्यासाठी मानसशास्त्रीयचाचण्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3) कुमारावस्थेची शारीरिक, मानसिक, भावनिक आणि सामाजिक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[10]

प्र.4) बालविकासावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

बालकांच्या वर्तन अभ्यासाची आत्मनिरीक्षण पद्धत गुणदोषासह स्पष्ट करा.

प्र.5) व्यक्तिमत्त्व मापनाची दोन तंत्रे स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

संकल्पना प्राप्ती प्रतिमानाच्या पायऱ्या सोदाहरण स्पष्ट करा.

Seat
No.

Total No. of Pages : 4

B.Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, April - 2017
CONTEMPORARY INDIA AND EDUCATION (Course -2)

Sub. Code : 66452

Day and Date : Tuesday, 18 - 04 - 2017

Total Marks : 70

Time : 03.00 p.m. to 06.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in marathi are advised to read original question in English.

Q1) a) Match the following.

[5]

A Group

B Group

i) Vinaypitak	a) Year 1986
ii) Fundamental Rights	b) Year 1964-66
iii) National Education policy	c) Judicial protection
iv) Brundtland Commission	d) Mahaveer
v) Kothari commission	e) Year 1987
	f) Gautam Buddha
	g) Year 1990

b) Answer in one sentence.

[5]

- i) Define national integration in one sentence.
- ii) What is the main feature of Indian culture?
- iii) Write any two teaching methods in vedic education.
- iv) Define continuous evaluation in one sentence.
- v) State the meaning of the life skill - 'self awareness'.

P.T.O.

Q2) Answer the following questions in 250 words (any 6 out of 8)

- a) 'School is the miniature of the society' explain it.
- b) Write the merits of comprehensive evaluation.
- c) Explain the role of the teacher in relation to school.
- d) Explain the objectives of sarva shiksha abhiyan.
- e) 'Equality' explain its meaning.
- f) Explain the classroom interaction.
- g) 'Economic Planning is the foundation of national development. Explain it.
- h) Explain the role of the teacher regarding the society.

Q3) What is the social diversity? Explain the levels of social diversity in India. [10]

Q4) State ten life skills stated by the world Health organization and explain the role of the teacher in the development of these life skills. [10]

OR

What is international understanding? Explain the role the school in developing the feeling of international understanding.

Q5) Explain the features of national curriculum Framework 2005. [10]

OR

Compare the education in vedic and Buddha period with reference to the educational objectives, curriculum, discipline and teacher.

मराठी रूपांतर

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
 2) उजव्या बाजूचे अंक गुण दर्शवितात.
 3) जे विद्यार्थी मराठीतून उत्तरे लिहा, इच्छितात त्यांनी मूळ इंग्रजी उत्तरपत्रिका वाचावी.

April 2017

प्र.1) अ) योग्य जोड्या जुळवा.

[5]

अ गट	ब गट
i) विनयपिटक	अ) सन 1986
ii) मूलभूत हक्क	ब) सन 1964-66
iii) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण	क) न्यायालयीन संरक्षण
iv) ब्रुटलॅन्ड कमिशन	ड) महावीर
v) कोठारी आयोग	इ) सन 1987
	फ) गौतम बुद्ध
	य) सन 1990

ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

[5]

- राष्ट्रीय एकात्मतेची व्याख्या एका वाक्यात लिहा.
- भारतीय संस्कृतीचे प्रमुख वैशिष्ट्य कोणते?
- वैदिक शिक्षणाच्या दोन अध्यापन पद्धती लिहा.
- सातत्यपूर्ण मूल्यमापनाची व्याख्या एका वाक्यात लिहा.
- स्व-जाणीव या जीवनकौशल्याचा अर्थ एका वाक्यात लिहा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात 250 शब्द उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा प्रश्न)

[30]

- 'शाळा एक समाजाची आदर्श प्रतिकृती आहे' स्पष्ट करा.
- सर्वकष मूल्यमापनाचे फायदे लिहा.
- शाळेसंबंधी शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.

- ड) सर्व शिक्षा अभियानाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- इ) 'समान संधी' अर्थ स्पष्ट करा.
- फ) वर्गातील आंतरक्रिया स्पष्ट करा.
- य) 'आर्थिक नियोजन हा राष्ट्र विकासाचा पाया आहे' स्पष्ट करा.
- र) समाजासंबंधी शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3) सामाजिक विविधता म्हणजे काय? भारतातील सामाजिक विविधतेचे स्तर स्पष्ट करा. [10]

प्र.4) जागतिक आरोग्य संघटनेने नमूद केलेली दहा जीवनकौशल्य सांगून जीवनकौशल्य विकसनात शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा. [10]

किंवा

आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय सामाजिक भावना विकसित होण्यासाठी शाळेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.5) राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा 2005 ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [10]

किंवा

वैदिक आणि वौद्ध शिक्षणाची उद्दिष्टे अभ्यासक्रम, शिस्त व शिक्षक यासंदर्भात तुलनात्मक विवेचन करा.

J - 91

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Part -I) (Semester - I) Examination, December - 2017

CHILDHOOD & GROWING UP (Paper - I) (New)

Perspectives in Education (Theory)

Sub. Code : 66451

Total Marks : 70

Day and Date : Tuesday, 26 - 12 - 2017

Time : 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

- Instruction :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read original questions in English.
 - 4) Answer the question number 3, 4 and 5 in 800 words.

Q1) A) Choose correct alternative and complete the following sentences. [5]

- i) 'Jerom Bruner' has developed _____ model.
 - a) Inductive thinking
 - b) Advance organizer
 - c) Concept Attainment
 - d) Role playing
- ii) The Scientific study of the origin of Human kind is called _____.
 - a) Psychology
 - b) Sociology
 - c) Medical Science
 - d) Anthropology
- iii) Counseling is _____ process.
 - a) Contineous
 - b) Life long
 - c) Discontineous
 - d) Habitual
- iv) The term personality has been formed from Latin word _____.
 - a) Persona
 - b) Personal
 - c) Persina
 - d) Person
- v) The period of Adolescence is _____ year.
 - a) 6 to 12
 - b) 0 to 5
 - c) 13 to 19
 - d) 20 to 25

P.T.O.

Q1)
[5]

B) Answer the following questions in one sentence.

- i) What is meant by heredity?
- ii) State the meaning of individual differences?
- iii) What is meaning of Attitude?
- iv) State any two primary needs of child
- v) What is meaning of personality?

Q2) Answer the following questions in brief in 250 words, (any six) [20]

- a) Explain the characteristics of emotional development in adolescence.
- b) Explain the Projective technique of assessment of personality.
- c) Differentiate between Guidance and Counseling.
- d) State the steps of concept formation.
- e) State the difficulties in development of Tribal children.
- f) Explain the general Principles of development process.
- g) State importance of psychological tests in guidance and counseling of children.
- h) Explain the syntax of Concept attainment model in brief.

Q3) Explain types of families. Discuss role of parent in nurturing the child. [10]

Q4) Explain in brief 'Piaget's' theory of development. [10]

OR

Explain the physical, mental emotional and social characteristics of childhood.

Q5) Discuss the case study method of studying child behaviour with merits and demerits. [10]

OR

Discuss factors affecting development of child.

Dec. 2017

J -91

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शयितात.
- 3) जे विद्यार्थी मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छितात त्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका वाचावी.
- 4) प्रश्न क्र. 3, 4 व 5 यांची उत्तरे प्रत्येकी 800 शब्दामध्ये लिहा.

प्र.1) अ) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा.

[5]

i) 'जेरोम व्हुनर' यांनी प्रतिमान विकसित केले.

अ) उदगमन विचार

ब) संकल्पना प्राप्ती

क) अग्रत संघटक

ड) भूमिका पालन

ii) मानव जातीच्या व्युत्पत्तीच्या वैज्ञानिक पद्धतीस म्हणतात.

अ) मानसशास्त्र

ब) समाजशास्त्र

क) वैद्यकशास्त्र

ड) मानववंशशास्त्र

iii) समुपदेशन ही प्रक्रिया आहे.

अ) सातत्यपूर्ण

ब) आजन्म

क) खंडित

ड) सवयीवर आधारित

iv) 'व्यक्तिमत्त्व' हा शब्द या लॅटिन शब्दापासून तयार झाला.

अ) पर्सोना

ब) पर्सनल

क) पर्सिना

ड) पर्सन

v) कुमारावस्थेचा कालावधी वर्षांचा आहे.

अ) 6 ते 12

ब) 0 ते 5

क) 13 ते 19

ड) 20 ते 25

- ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.
- i) अनुवंश म्हणजे काय?
 - ii) व्यक्तिभेदाचा अर्थ लिहा.
 - iii) अभिवृत्ती म्हणजे काय?
 - iv) बालकाच्या कोणत्याही दोन प्राथमिक गरजा लिहा.
 - v) व्यक्तिमत्त्व म्हणजे काय?

प्र.2) खालील प्रश्नांची 250 शब्दामध्ये उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

[30]

- अ) कुमारावस्थेतील भावनिक विकासाची वैशिष्टे स्पष्ट करा.
- ब) व्यक्तिमत्त्व मापनाचे प्रक्षेपण तंत्र स्पष्ट करा.
- क) मार्गदर्शन व समुपदेशन यातील फरक स्पष्ट करा.
- ड) संकल्पना निर्मितीतील टप्पे विशद करा.
- इ) आदिवासी मुलांच्या विकासातील अडचणी स्पष्ट करा.
- फ) विकास प्रक्रियेची सर्वसामान्य तत्वे स्पष्ट करा.
- य) बालकाना मार्गदर्शन व समुपदेशन करण्यासाठी मानसशास्त्रीय चाचण्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- र) संकल्पना प्राप्ती प्रतिमानाचा पदबंध (Syntax) स्पष्ट करा.

प्र.3) कुटुंबाचे प्रकार सांगून बालकाच्या भरणपोषणातील पालकांची भूमिका विशद करा.

[10]

प्र.4) 'पियाजे' यांची विकासात्मक उपपत्ती स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

किशोरावस्थेची शारीरिक, मानसिक, भावनिक व सामाजिक वैशिष्टे स्पष्ट करा.

प्र.5) बालकाच्या वर्तन अभ्यासाच्या व्यक्ति अभ्यास पद्धतीची गुण दोषासहित चर्चा करा.

[10]

किंवा

बालकाच्या विकासावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

J - 92

Total No. of Pages : 7

Sent No.	
-------------	--

B. Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, December - 2017

Contemporary India and Education (Paper - 2) (New)

Sub. Code : 66452

Day and Date : Wednesday, 27 - 12 - 2017

Total Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in marathi are advised to read original question in english.

Q1) A) Choose correct alternatives and complete the following sentences. [5]

i) Equal opportunity in public services is given according to the article _____ in Indian constitution.

a) article 16

b) article 17

c) article 45

d) article 46

ii) The medium of Buddha Education was _____.

a) Sanskrit

b) Hindi

c) Marathi

d) Pali

iii) World conference for sustainable development was held in _____.

a) 2004

b) 2005

c) 2002

d) 2003

P.T.O.

J - 92

iv) The right of starting and administering educational Institution was given to the minority people in India according to article _____ of the constitution.

a) article 30

b) article 29

c) article 28

d) article 15

v) IQ of gifted children is more than _____.

a) 40

b) 80

c) 60

d) 140

B) Answer in one sentence.

[5]

i) Who was the chairman of indian Education commission (1964)?

ii) Define continuous evaluation in one sentence.

iii) What is universulization of education?

iv) Define National Integration in one sentence.

v) What is globalization of education?

Q2) Answer in brief (250 words) (any six) :

- a) State the articles on education given in the constitution of India.
- b) 'Economic planning is the foundation of National Development', Explain it.
- c) 'School is the ideal miniature of the society', Explain it.
- d) Explain the interaction in the classroom.
- e) Explain the role of teacher in school.
- f) What are the obstacles in national Integration?
- g) Write the features of missionary schools.
- h) Explain the role of the teacher related to the society.

Q3) What is social diversity? Explain the levels of social diversity in India. [10]

Q4) State ten life skills by the world Health organization and explain the role of the teacher in the development of these life skills. [10]

OR

Compare the objectives, curriculum and discipline in Vedic and Buddha education.

Q5) State the objectives of sarva shiksha Abhiyan and explain its procedure. [10]

OR

Explain the inclusive education. What steps will you take for inclusive education in common schools.

Dec. 2017

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) जे विद्यार्थी मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छितात त्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका याचायी.

प्र.1) अ) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा.

[5]

i) सार्वजनिक नोकऱ्यात समान संधी भारतीय घटनेच्या कलमान्वये दिली जाते.

अ) कलम 16

ब) कलम 17

क) कलम 45

ड) कलम 46

ii) बौद्ध शिक्षणाचे माध्यम भाषा होते.

अ) संस्कृत

ब) हिंदी

क) मराठी

ड) पाली

iii) चिरंतन विकासासाठी इ. स. मध्ये जागतिक परिषद झाली.

अ) 2004

ब) 2005

क) 2002

ड) 2003

iv) देशातील अल्पसंख्यांक नागरिकांना शैक्षणिक संस्था सुरु करण्याचा व प्रशासन करण्याचा अधिकार घटनेने कलमान्वये दिला आहे.

अ) कलम 30

ब) कलम 29

क) कलम 28

ड) कलम 15

v) प्रज्ञावान मुलांचा बुद्ध्यांक पेक्षा जास्त असतो.

अ) 40

ब) 80

क) 60

ड) 140

ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

i) 1964 च्या भारतीय शिक्षण आयोगाचे अध्यक्ष कोण होते?

ii) सातत्यपूर्ण मूल्यमापनाची व्याख्या एका वाक्यात लिहा.

iii) शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण म्हणजे काय?

iv) राष्ट्रीय एकात्मतेची व्याख्या एका वाक्यात लिहा.

v) शिक्षणाचे जागतिकीकरण म्हणजे काय?

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात (250 शब्द) उत्तरे लिहा (कोणतेही सहा).

[30]

अ) भारतीय राज्यघटनेतील शिक्षणविषयक कलमे लिहा.

ब) 'आर्थिक नियोजन हा राष्ट्रविकासाचा पाया आहे' स्पष्ट करा.

क) शाळा ही एक समाजाची आदर्श प्रतिकृती आहे स्पष्ट करा.

ड) वर्गातील आंतरक्रिया स्पष्ट करा.

इ) शिक्षकाची शाळेतील भूमिका स्पष्ट करा.

फ) राष्ट्रीय एकात्मतेस वाधा आणणारे घटक कोणते?

Seat No.	
-------------	--

B. Ed. (Semester - I) Examination, December - 2017

UNDERSTANDING DISCIPLINES AND SUBJECT (Paper - 3)

Sub. Code : 66453

Day and Date : Thursday, 28 - 12 - 2017

Total Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read original questions in English.

Q1) Match the following :

[5]

A - Group

B - Group

i) Pomology

a) Hospitality Training Institute

ii) Floriculture

b) Tourism

iii) Olericulture

c) Vegetable

iv) Hospitality

d) Flowers

v) HTI

e) Fruit

Q2) Write answer in 250 words (Any 2 out of 3) :

[10]

- a) Concept of disciplinary knowledge.
- b) Need of horticulture.
- c) Development of new disciplines.

P.T.O.

J - 142
[10]

Q3) Answer the following question in about 800 words.

Explain the concept, meaning and importance of horticulture.

Q4) What is Knowledge? Explain the role of teacher in knowledge development.
(800 words). [10]

OR

What is hospitality? Explain the importance of hospitality in various level.(800 words)

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मराठी रूपांतराबद्दल शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विचारात घ्यावे.

प्र.1) जोड्या लावा.

[5]

अ गट

ब गट

i) पोमोलॉजी

अ) आदरातिथ्य प्रशिक्षण संस्था

ii) फ्लोरीकल्चर

ब) पर्यटन

iii) ओलेरीकल्चर

क) भाजीपाला

iv) आदरातिथ्य

ड) फुले

v) एचटीआय

इ) फळे

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) (शब्दमर्यादा 250)

अ) शाखीय ज्ञानाची संकल्पना

ब) उद्यानविद्येची गरज

क) नवीन विद्याशाखा विकास

प्र.3) खाली दिलेल्या प्रश्नाचे उत्तर 800 शब्दात लिहा.

[10]

उद्यानविद्या (हॉर्टीकल्चर) संकल्पना, अर्थ आणि महत्व स्पष्ट करा.

प्र.4) ज्ञान म्हणजे काय? ज्ञान विकासात शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा. (शब्दमर्यादा 800)

[10]

किंवा

आदरातिथ्य म्हणजे काय? आदरातिथ्याचे विविध स्तरावरील महत्व स्पष्ट करा. (शब्दमर्यादा 800)

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, April - 2018

CHILDHOOD & GROWING UP (New) (Paper - 1)

Perspectives in Education (Theory)

Sub. Code : 66451

Day and Date : Tuesday, 17 - 04 - 2018

Total Marks : 70

Time : 03.00 p.m. to 06.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read original questions in English.
 - 4) Answer the question number 3,4 and 5 in 800 words.

Q1) A) Choose correct alternative and complete the following sentences : [5]

- i) 'Piaget's' has put forth _____ theory of development.
 - a) Emotional
 - b) Cognitive
 - c) Psycho-motor
 - d) Social
- ii) The period of _____ is 6 to 12 years.
 - a) Childhood
 - b) Infancy
 - c) Adolescence
 - d) Foetal
- iii) Development is _____ process.
 - a) habitual
 - b) temporary
 - c) two-way
 - d) contineous
- iv) 'Erickson' is famous for _____ theory.
 - a) Social and emotional development
 - b) Psycho-motor
 - c) Mental
 - d) Linguistic development
- v) The stage _____ is called as period of "Storm and Stress".
 - a) Childhood
 - b) Infancy
 - c) Adolescence
 - d) Adulthood

B) Answer the following questions in one sentence :

[5]

- i) What is meaning of personality?
- ii) State the two types of family.
- iii) Who developed Concept Attainment Model?
- iv) What do you mean by heredity?
- v) Which method is used for studying the abnormal child?

Q2) Answer the following questions in brief in 250 words. (any six) :

[30]

- a) Explain the aims of child study.
- b) Explain the characteristics of emotional development in childhood.
- c) Differentiate between growth and development.
- d) State importance of psychological tests in guidance and counseling of children.
- e) How school influences on personality development of child.
- f) Differentiate between Guidance and Counseling.
- g) State the difficulties in development of girl child.
- h) Explain the role of parents in grooming the child.

Q3) Discuss the introspection method of studying child behaviour with merits and demerits.

[10]

Q4) Explain the physical, mental, emotional and social characteristics of Adolescence.

[10]

OR

Explain in brief 'Piaget's' theory of development.

[10]

Q5) Discuss the factors affecting development of child.

[10]

OR

Illustrate steps involved in Concept Attainment Model.

[10]

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
- 2) उवजीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- 3) जे विद्यार्थी मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छितात त्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका वाचावी.
- 4) प्रश्न क्र. 3,4 व 5 यांची उत्तरे प्रत्येकी 800 शब्दामध्ये लिहा.

प्र.1) अ) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा.

[5]

- i) 'पियाजे' यांनी विकासाची उपपत्ती मांडली.
- अ) भावनिक ब) बोधात्मक
- क) क्रिया कौशल्यात्मक ड) सामाजिक
- ii) वय वर्षे 6 ते 12 हा या अवस्थेचा कालावधी आहे.
- अ) किशोरावस्था ब) शैशवावस्था
- क) कुमारावस्था ड) भ्रूणावस्था
- iii) विकास ही प्रक्रिया आहे.
- अ) सवयीवर आधारित ब) तात्पुरती
- क) द्विमार्गी ड) सातत्यपूर्ण
- iv) 'इरिक्सन' हे उपपत्तीसाठी प्रसिद्ध आहेत.
- अ) सामाजिक आणि भावनिक विकास
- ब) क्रिया कौशल्य
- क) मानसिक
- ड) भाषिक विकास
- v) "वादळी आशांततेचा काळ" असे या अवस्थेला म्हटले जाते.
- अ) किशोरावस्था ब) शैशवावस्था
- क) कुमारावस्था ड) प्रौढावस्था

- व) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.
- व्यक्तिमत्व म्हणजे काय?
 - कुटुंबाचे दोन प्रकार लिहा.
 - संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान कोणी विकसित केले?
 - अनुवंश म्हणजे काय?
 - अपसामान्य मुलांच्या अभ्यासासाठी कोणती पद्धत वापरतात?

प्र.2) खालील प्रश्नांची 250 शब्दांमध्ये उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

[30]

- बालकाच्या अभ्यासाचे हेतू स्पष्ट करा.
- किशोरावस्थेच्या भावनिक विकासाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- वाढ व विकास यातील फरक स्पष्ट करा.
- बालकाना मार्गदर्शन व समुपदेशन करण्यासाठी मानसशास्त्रीय चाचण्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- बालकांच्या व्यक्तिमत्व विकासावर शाळा कसा प्रभाव टाकते?
- मार्गदर्शन व समुपदेशन यातील फरक स्पष्ट करा.
- मुलींच्या विकासातील अडचणी लिहा.
- बालसंगोपनातील पालकांची भूमिका विशद करा.

प्र.3) बालकाच्या वर्तन अभ्यासाची आत्मनिरीक्षण पद्धत गुण दोषासह चर्चा करा.

[10]

प्र.4) कुमारावस्थेची शारीरिक, मानसिक, भावनिक व सामाजिक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

‘पियाजे’ यांची विकासात्मक उपपत्ती स्पष्ट करा.

[10]

प्र.5) बालकांच्या विकासावर परिणाम करणारे घटक चर्चा करा.

[10]

किंवा

संकल्पना प्राप्ती प्रतिमानाच्या पायऱ्या सोदाहरण स्पष्ट करा.

[10]

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, April - 2018**CHILDHOOD & GROWING UP (New) (Paper - 1)****Perspectives in Education (Theory)****Sub. Code : 66451****Day and Date : Tuesday, 17 - 04 - 2018****Total Marks : 70****Time : 03.00 p.m. to 06.00 p.m.**

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read original questions in English.
 - 4) Answer the question number 3,4 and 5 in 800 words.

Q1) A) Choose correct alternative and complete the following sentences : [5]

- i) 'Piaget's' has put forth _____ theory of development.
 - a) Emotional
 - b) Cognitive
 - c) Psycho-motor
 - d) Social
- ii) The period of _____ is 6 to 12 years.
 - a) Childhood
 - b) Infancy
 - c) Adolescence
 - d) Foetal
- iii) Development is _____ process.
 - a) habitual
 - b) temporary
 - c) two-way
 - d) contineous
- iv) 'Erickson' is famous for _____ theory.
 - a) Social and emotional development
 - b) Psycho-motor
 - c) Mental
 - d) Linguistic development
- v) The stage _____ is called as period of "Storm and Stress".
 - a) Childhood
 - b) Infancy
 - c) Adolescence
 - d) Adulthood

B) Answer the following questions in one sentence :

- i) What is meaning of personality?
- ii) State the two types of family.
- iii) Who developed Concept Attainment Model?
- iv) What do you mean by heredity?
- v) Which method is used for studying the abnormal child?

Q2) Answer the following questions in brief in 250 words. (any six) : [30]

- a) Explain the aims of child study.
- b) Explain the characteristics of emotional development in childhood.
- c) Differentiate between growth and development.
- d) State importance of psychological tests in guidance and counseling of children.
- e) How school influences on personality development of child.
- f) Differentiate between Guidance and Counseling.
- g) State the difficulties in development of girl child.
- h) Explain the role of parents in grooming the child.

Q3) Discuss the introspection method of studying child behaviour with merits and demerits. [10]

Q4) Explain the physical, mental, emotional and social characteristics of Adolescence. [10]

OR

Explain in brief 'Piaget's' theory of development. [10]

Q5) Discuss the factors affecting development of child. [10]

OR

Illustrate steps involved in Concept Attainment Model. [10]

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उवजीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) जे विद्यार्थी मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छितात त्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका वाचावी.
4) प्रश्न क्र. 3,4 व 5 यांची उत्तरे प्रत्येकी 800 शब्दामध्ये लिहा.

प्र.1) अ) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा.

[5]

- i) 'पियाजे' यांनी विकासाची उपपत्ती मांडली.
- अ) भावनिक ब) बोधात्मक
- क) क्रिया कौशल्यात्मक ड) सामाजिक
- ii) वय वर्षे 6 ते 12 हा या अवस्थेचा कालावधी आहे.
- अ) किशोरावस्था ब) शैशवावस्था
- क) कुमारावस्था ड) भ्रूणावस्था
- iii) विकास ही प्रक्रिया आहे.
- अ) सवयीवर आधारित ब) तात्पुरती
- क) द्विमार्गी ड) सातत्यपूर्ण
- iv) 'इरिक्सन' हे उपपत्तीसाठी प्रसिद्ध आहेत.
- अ) सामाजिक आणि भावनिक विकास
- ब) क्रिया कौशल्य
- क) मानसिक
- ड) भाषिक विकास
- v) "वादळी आशांततेचा काळ" असे या अवस्थेला म्हटले जाते.
- अ) किशोरावस्था ब) शैशवावस्था
- क) कुमारावस्था ड) प्रौढावस्था

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

- व्यक्तित्व मूणजे काय?
- कुटुंबाचे दोन प्रकार लिहा.
- संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान कोणी विकसित केले?
- अनुवंश मूणजे काय?
- अपसामान्य मुलांच्या अभ्यासासाठी कोणती पद्धत वापरतात?

प्र.2) खालील प्रश्नांची 250 शब्दांमध्ये उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

[30]

- बालकाच्या अभ्यासाचे हेतू स्पष्ट करा.
- किशोरावस्थेच्या भावनिक विकासाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- याद व विकास यातील फरक स्पष्ट करा.
- बालकाना मार्गदर्शन व समुपदेशन करण्यासाठी मानसशास्त्रीय चाचण्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- बालकांच्या व्यक्तिमत्त्व विकासावर शाळा कसा प्रभाव टाकते?
- मार्गदर्शन व समुपदेशन यातील फरक स्पष्ट करा.
- मुलींच्या विकासातील अडचणी लिहा.
- बालसंगोपनातील पालकांची भूमिका विशद करा.

प्र.3) बालकाच्या वर्तन अभ्यासाची आत्मनिरीक्षण पद्धत गुण दोषासह चर्चा करा.

[10]

प्र.4) कुमारावस्थेची शारीरिक, मानसिक, भावनिक व सामाजिक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

‘पियाजे’ यांची विकासात्मक उपपत्ती स्पष्ट करा.

[10]

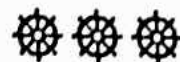
प्र.5) बालकांच्या विकासावर परिणाम करणारे घटक चर्चा करा.

[10]

किंवा

संकल्पना प्राप्ती प्रतिमानाच्या पायऱ्या सोदाहरण स्पष्ट करा.

[10]

Seat
No.

Total No. of Pages : 4

B.Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, December - 2018**EDUCATION (Paper - I)****Childhood & Growing Up (New)****Sub. Code : 66451****Day and Date : Thursday, 27 - 12 - 2018****Total Marks : 70****Time : 10.30 a.m. to 01.30 p.m.**

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answer in Marathi are advised to read original questions in English.
 - 4) Answer the question number 3,4 & 5 in 800 words.

Q1) A) Choose correct alternative and complete the following sentences. [5]

- i) _____ established the first psychological laboratory.
 - a) J. B. Watson
 - b) Charles Darwin
 - c) William Wount
 - d) Terman
- ii) The growth is generally depends on _____.
 - a) Heredity
 - b) House
 - c) School
 - d) Environment
- iii) 'Jerom Bruner' has put forward _____ theory of development.
 - a) Emotional
 - b) Cognitive
 - c) Social
 - d) Psycho-motor
- iv) _____ are the basic elements of models of Teaching.
 - a) Focus, syntax
 - b) Social System
 - c) Principles of Reaction support system
 - d) All above
- v) The thinker _____ told some aspects of slum area by observation.
 - a) S. K. Gupta
 - b) Ford
 - c) Devid Hunter
 - d) Brown

- B) Answer the following questions in one sentence.
- State two fields of studying Human Behaviour.
 - What is meaning of creativity?
 - Which are the types of family based on authority?
 - What is meaning of personality?
 - Which development stage is called as 'Period of Storm & Stress'?

मूचन

Q2) Answer the following questions in brief in 250 words. (any six)

[30]

- Explain the basic needs of child.
- Explain the general principles of development process.
- Explain the characteristics of social development in adolescence.
- State the role of parents in grooming the child.
- Explain the factors influencing on individual difference.
- Explain the factors affecting on child development in rural society.
- Explain in brief the functions of family.
- Explain the characteristics of good leadership.

Q3) Discuss the observation method of studying child behaviour with merits & demerits.

[10]

Q4) Explain the concepts of Growth & Development and Discuss the factors influencing on growth & development.

[10]

OR

Explain the Erickson's theory of Social & Emotional development.

Q5) What is meant by Guidance and Counseling? Explain the role of teacher in Guidance & Counseling of students in adolescence.

[10]

OR

What is meant by concept? Explain the steps of concept formation.

Dec. 2018

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गूण दर्शवितात.
 3) जे विद्यार्थी मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छितात त्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका वाचायी.
 4) प्रश्न क्र. 3, 4 व 5 यांची उत्तरे 800 शब्दामध्ये लिहा.

प्र.1) अ) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा.

[5]

- i) यांनी मानसशास्त्राची पहिली प्रयोगशाळा सुरु केली.
 अ) जे. बी. वॉटसन व) चार्ल्स डार्विन
 क) विल्यम वुंट ड) टर्मन
- ii) वाढ ही सामान्यपणे वर अवलंबून आहे.
 अ) अनुवंश व) घर
 क) शाळा ड) वातावरण
- iii) 'जेरोम वुनर' यांनी विकासाची उपपत्ती मांडली.
 अ) भावनिक व) बोधात्मक
 क) सामाजिक ड) क्रिया कौशल्यात्मक
- iv) हे अध्यापन प्रतिमानाचे मूलभूत घटक आहेत.
 अ) उद्देश, संरचना
 व) सामाजिक प्रणाली
 क) प्रतिक्रियेची तत्वे; सहाय्यभूत प्रणाली
 ड) वरील सर्व
- v) या विचारवंताने झोपडपट्टीचे निरीक्षण करून काही पैलू सांगितले आहेत.
 अ) एस. के. गुप्ता व) फोर्ड
 क) डेव्हिड हंटर ड) ब्राऊन

- ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.
- मानवी वर्तनाच्या अभ्यासाची दोन क्षेत्रे लिहा?
 - सर्जनशीलता म्हणजे काय?
 - सत्तेवर आधारित असणारे कुटुंबाचे प्रकार कोणते?
 - व्यक्तिमत्व म्हणजे काय?
 - 'वादळी अशांततेचा काळ' असे विकासाच्या कोणत्या अवस्थेला संबोधले जाते?

[30]

प्र.2) खालील प्रश्नांची 250 शब्दांमध्ये उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

- बालकाच्या मूलभूत गरजा स्पष्ट करा.
- विकास प्रक्रियेची सर्वसामान्य तत्वे स्पष्ट करा.
- कुमारावस्थेतील सामाजिक विकासाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- बालकाच्या संगोपनातील पालकांची भूमिका विशद करा.
- व्यक्तीभेदावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- ग्रामीण समाजाचा बालकाच्या विकासावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.
- कुटुंब संस्थेचे कार्य थोडक्यात स्पष्ट करा.
- चांगल्या नेतृत्वाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.3) बालकाच्या वर्तन अभ्यासाच्या निरीक्षण पद्धतीची गुणदोषांसहीत चर्चा करा.

[10]

प्र.4) वाढ व विकास या संकल्पना स्पष्ट करा आणि वाढ व विकासावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

[10]

किंवा

'इरिकसन' यांची सामाजिक व भावनिक विकासाची उपपत्ती स्पष्ट करा.

प्र.5) मार्गदर्शन व समुपदेशन म्हणजे काय? कौमार्यावस्थेतील विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन व समुपदेशन करण्यामधील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

संकल्पना म्हणजे काय? संकल्पना निर्मितीचे टप्पे स्पष्ट करा.

Seat
No.

Total No. of Pages : 4

B.Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, December - 2018**CONTEMPORARY INDIA AND EDUCATION (Paper - II) (New)****Sub. Code : 66452****Day and Date : Monday, 31 - 12 - 2018****Total Marks : 70****Time : 10.30 a.m. to 01.30 p.m.**

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read original questions in English.
 - 4) Answer the question number 3, 4 and 5 in 800 words.

Q1) A) Match the following :**[5]****Column - A****Column - B**

i) National Policy on Education-1986	a) Sustainable development
ii) Kothari Commission	b) Knowledge based economy
iii) National Knowledge Commission	c) Four pillars of Education
iv) Delors Commission	d) Industrial development
v) Brudtland Commission	e) Operation black board
	f) Education and National Development

B) Answer the following questions in one sentence.**[5]**

- i) Which year was Right to Education Act came into force?
- ii) Which educational commission was introduced 10+2+3 system of education?
- iii) Which year was the World Conference recommended the concept of an inclusive education in Thailand?
- iv) Which year was economic liberalization initiated in India?
- v) How many core elements are introduced in curriculum by National Policy on Education - 1986?

Q2) Answer the following questions in 250 words. (any six)

- a) Explain the features of an inclusive education.
- b) Explain the interactions in classroom.
- c) Write the features of Serva Shiksha Abhiyan.
- d) Explain the levels of diversity.
- e) Write the fundamental duties of citizen in Indian constitution.
- f) Explain the need of continuous and comprehensive evaluation in education.
- g) Explain the role of teacher related to society.
- h) 'School is an ideal epitome of the society'. Explain it.

Q3) What is mean by national integration? Explain the various obstacles in the process of nation integration of India. [10]

Q4) Compare the education in Vedic and Buddhist period with reference to aim, curriculum, discipline teaching method and teacher. [10]

OR

What is mean by life skill? Explain the life skills given by world Health Organization.

Q5) Explain the various articles of Indian constitution related to education. [10]

OR

What is mean by peace education? What is need of peace education? How will you organize peace education in your school?

मराठी रूपांतर

DEC 2018

J-3

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गूण दर्शवितात.
3) मराठीत उत्तरे लिहू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका वाचावी.
4) प्रश्न क्र 3, 4 व 5 ची उत्तरे 800 शब्दात लिहावीत.

प्र.1) अ) जोड्या लावा.

[5]

स्तंभ-अ	स्तंभ-ब
i) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण -1986	अ) चिरंतन विकास
ii) कोठारी आयोग	ब) ज्ञान आधारित अर्थव्यवस्था
iii) राष्ट्रीय ज्ञान आयोग	क) शिक्षणाचे चार स्तंभ
iv) डेलॉर्स कमिशन	ड) औद्योगिक विकास
v) ब्रुटलँड कमिशन	इ) खडू फळा मोहिम
	फ) शिक्षण आणि राष्ट्रीय विकास

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

[5]

- शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम कोणत्या वर्षापासून लागू झाला?
- 10+2+3 ही शिक्षण व्यवस्था कोणत्या शिक्षण आयोगाने आणली होती?
- थायलंड मध्ये झालेल्या कोणत्या वर्षाच्या जागतिक परिषदे मध्ये समावेशक शिक्षणाच्या संकल्पनेची शिफारस करण्यात आली होती?
- भारतामध्ये कोणत्या वर्षापासून आर्थिक उदारीकरणाला सुरुवात झाली?
- 1986 च्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाने अभ्यासक्रमात किती गाभाभूत घटकांचा समावेश केला?

प्र.2) खालील प्रश्नांची 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

[30]

- समावेशक शिक्षणाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- वर्गातील आंतरक्रिया स्पष्ट करा.
- सर्व शिक्षा अभियानाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- विविधतेच्या पातळ्या स्पष्ट करा.
- भारतीय राज्यघटनेतील नागरिकांची मूलभूत कर्तव्ये लिहा.
- सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापनाची शिक्षणातील गरज स्पष्ट करा.
- शिक्षकाची समाजाशी संबंधित भूमिका स्पष्ट करा.
- 'शाळा समाजाची एक आदर्श प्रतिकृती आहे', स्पष्ट करा.

प्र.3) राष्ट्रीय एकात्मता म्हणजे काय? भारतामधील राष्ट्रीय एकात्मतेच्या प्रक्रियेतील अडथळे स्पष्ट करा. [10]

प्र.4) शिक्षणाची ध्येये, अभ्यासक्रम, शिस्त, अध्यापन पद्धती व शिक्षक या मुद्द्यांना अनुसरून वैदिक व बौद्ध काळातील शिक्षणाची तुलनात्मक माहिती लिहा. [10]

किंवा

जीवन कौशल्ये म्हणजे काय? जागतिक आरोग्य संघटनेने सांगितलेली जीवन कौशल्ये स्पष्ट करा.

प्र.5) भारतीय राज्यघटनेतील विविध शिक्षण विषयक कलमे स्पष्ट करा. [10]

किंवा

शांतता शिक्षण म्हणजे काय? शांतता शिक्षणाची गरज काय? तुम्ही तुमच्या शाळेत शांतता शिक्षणाचे कसे आयोजन कराल?

❧ ❧ ❧

Course - III

J - 4

Seat
No.

Total No. of Pages : 3

B.Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, January - 2019
CURRICULUM & PEDAGOGICAL STUDIES (Freshers)

Understanding Discipline and Subjects (Paper - III) (New)

Sub. Code : 66453

Day and Date : Tuesday, 01 - 01 - 2019

Total Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read original questions in English.

Q1) Choose the correct alternative.

[5]

- i) The 3H concept is proposed by _____.
 - a) Swami Vivekanand
 - b) Mahatma Gandhi
 - c) John Dewey
 - d) Skinner
- ii) _____ is the natural science.
 - a) Political Science
 - b) Sociology
 - c) Physics
 - d) Civics
- iii) Scientific attitude can be developed by teaching of _____.
 - a) Languages
 - b) Social Studies
 - c) Activities
 - d) Sciences
- iv) ISRO stands for _____.
 - a) Indian Science Research Organisation
 - b) Indian Space Research Organisation
 - c) Both the above
 - d) None of the above
- v) Human behavior is best studied by _____.
 - a) Social Studies
 - b) Languages
 - c) Sciences
 - d) Maths.

P.T.O

Q2) Write answer in 250 words (any two of the following)

- Explain the need of teaching philosophy at college level.
- Explain the co-relation between science and mathematics.
- Explain the changing role of the teacher.

[10]

Q3) Answer the following question in about 800 words :

What is multi-disciplinary approach? Explain the multi-disciplinary approach of school subjects.

Q4) Answer any one of the following question in about 800 words :

[10]

- What is multiculturalism in hospitality? State the major international issues in multiculturalism hospitality.

OR

- Prepare a layout of nutrition garden for your school.

Dec. 2019

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गूण दर्शवितात.
 - मराठी रूपांतराबद्दल शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विचारात घ्यावे.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[5]

- 3H ही संकल्पनेचा यांनी पुरस्कार केला.

अ) स्वामी विवेकानंद	ब) महात्मा गांधी
क) जॉन ड्युई	ड) स्किनर

- हे नैसर्गिक शास्त्र आहे.

अ) राज्यशास्त्र	ब) समाजशास्त्र
क) भौतिकशास्त्र	ड) नागरीकशास्त्र

- वैज्ञानिक दृष्टिकोन च्या अध्यापनातून विकसित करता येतो.

अ) भाषा	ब) समाजशास्त्र
क) कृतीकार्यक्रम	ड) शास्त्रे

- iv) ISRO चे पूर्ण रूप आहे.
 अ) Indian Science Research Organisation
 ब) Indian Space Research Organisation
 क) वरील पैकी दोन्ही
 ड) वरील पैकी दोन्हीही नाही
- v) मानवी वर्तनाचा चांगला अभ्यास ने होतो.
 अ) समाजशास्त्र
 ब) भाषा
 क) शास्त्रे
 ड) गणित

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (शब्द मर्यादा 250)

[10]

- अ) महाविद्यालयीन स्तरावर तत्त्वज्ञानाच्या अध्यापनाची गरज स्पष्ट करा.
 ब) गणित आणि विज्ञान या विषयातील सहसंबंध स्पष्ट करा.
 क) शिक्षकाची बदलती भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3) खाली दिलेल्या प्रश्नाचे उत्तर 800 शब्दांत लिहा.

[10]

बहुविद्याशाखीय दृष्टिकोन म्हणजे काय? शालेय अभ्यासक्रमाचा बहुविद्याशाखीय दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

प्र.4) खाली दिलेल्या कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 800 शब्दात लिहा.

[10]

- अ) आदरातिथ्यातील बहुसांस्कृतिकतावाद म्हणजे काय? आदरातिथ्यातील बहुसांस्कृतिकतावादाच्या प्रमुख आंतराष्ट्रीय समस्या सांगा.

किंवा

- ब) तुमच्या शाळेसाठी पोषण उदयानाचा वृहत आराखडा तयार करा.

SL - 1

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester - I) Examination, April - 2019

EDUCATION (Paper - I) (Theory)

Childhood & Growing Up

Sub. Code : 66451

Day and Date : Thursday, 25 - 04 - 2019

Total Marks : 70

Time : 11.00 a.m. to 02.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answer in Marathi are advised to read original questions in English.
 - 4) Answer the question number 3, 4 & 5 in 800 words.

Q1) A) Choose correct alternative & complete the following sentences. [5]

- i) The psychologist William Wount first used _____ method.
 - a) Introspection
 - b) Observation
 - c) Case Study
 - d) Sociometry
- ii) _____ determined the four stages of cognitive development.
 - a) Jerom Brumer
 - b) Jean Piaget
 - c) Vyogotsky
 - d) Erickson
- iii) The concept _____ is the attribute concept.
 - a) Mother
 - b) Father
 - c) Ten
 - d) Loveable
- iv) Marre & Mergan prepared Thematic Appreception Test in _____.
 - a) 1931
 - b) 1925
 - c) 1935
 - d) 1940
- v) "Guidance is the process that empowers a person to guide himself" this definition is given by _____.
 - a) Good
 - b) Jones
 - c) Brewer
 - d) Smith

P.T.O.

B) Answer the following questions in one sentence.

- i) What do you mean by heredity?
- ii) What is meant by slum area?
- iii) Which are the types of family based on marriage?
- iv) Write any two castes of tribal society in Maharashtra?
- v) What is meaning of projective technique?

Q2) Answer the following questions in brief in 250 words. (any six) [30]

- a) Explain the scope of Child Psychology.
- b) Differentiate between growth & development.
- c) Explain the characteristics of adolescence.
- d) State the steps in concept formation.
- e) Explain the causes of individual difference.
- f) State the characteristics of Dalit Society.
- g) Explain the basic elements of concept.
- h) Explain the types of leadership.

Q3) Explain the concept of growth & development and state the principles of growth & development process. [10]

Q4) Explain in brief 'Piaget's theory of Cognitive development. [10]

OR

Define the concept of family? Explain the advantages & disadvantages of joint family.

Q5) Discuss case study method of studying child behaviour with merits & demerits. [10]

OR

What is meant by Guidance & Counselling? Explain the need of Guidance & Counselling of students in adolescence.

April 2019

SL - 1

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) डजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) जे विद्यार्थी मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छितात त्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका वाचावी.
4) प्रश्न क्र. 3, 4 व 5 यांची उत्तरे प्रत्येकी 800 शब्दांमध्ये लिहा.

प्र.1) अ) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा.

[5]

- i) या पद्धतीचा सर्वात प्रथम वापर विल्यम वुंट या मानसशास्त्रज्ञाने केला.
अ) आत्मनिरीक्षण ब) निरीक्षण
क) जीवनवृत्तांत ड) समाजमिती
- ii) यांनी बोधात्मक विकासाच्या चार अवस्था निश्चित केल्या आहेत.
अ) जेरोम ब्रुनर ब) जीन पियाजे
क) व्हिगोत्स्की ड) इरिकसन
- iii) ही संकल्पना गुणधर्माविशिष्ट संकल्पना आहे.
अ) आई ब) वडील
क) दहा ड) प्रेमळ
- iv) मरे आणि मॉर्गन यांनी मध्ये चित्र अवबोधन चाचणी तयार केली.
अ) 1931 ब) 1925
क) 1935 ड) 1940
- v) 'व्यक्तीस स्वतःचे मार्गदर्शन स्वतःच करण्यासाठी समर्थ करणारी प्रक्रिया म्हणजे मार्गदर्शन होय' ही व्याख्या यांनी दिली आहे.
अ) गुड ब) जोन्स
क) ब्रेवर ड) स्मिथ

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

[5]

- i) अनुवंशिकता म्हणजे काय?
ii) गलिच्छ वस्ती म्हणजे काय?
iii) विवाहावर आधारित कुटूंबाचे प्रकार कोणते?
iv) महाराष्ट्रातील आदिवासी समाजाच्या कोणत्याही दोन जाती लिहा.
v) प्रक्षेपण तंत्राचा अर्थ लिहा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची 250 शब्दांमध्ये उत्तरे लिहा. (कोणत्याही सहा)

- अ) बालमानसशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ब) वाढ आणि विकास यातील फरक स्पष्ट करा.
- क) कुमारावस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ड) संकल्पना निर्मितीतील टप्पे विशद करा.
- इ) व्यक्तिभेदाची कारणे स्पष्ट करा.
- फ) दलित समाजाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- य) संकल्पनेचे मुलभूत घटक स्पष्ट करा.
- र) नेतृत्वाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3) वाढ व विकास या संकल्पना स्पष्ट करा आणि वाढ व विकास प्रक्रियेची तत्वे स्पष्ट करा.

[10]

प्र.4) 'जीन पियाजे' यांची बौद्धात्मक विकासाची उत्पत्ती स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

कुटूंब म्हणजे काय? संयुक्त कुटूंबाचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.

प्र.5) बालकाच्या वर्तन अभ्यासाची 'व्यक्तीअभ्यास' पद्धतीची गुणदोषासह चर्चा करा.

[10]

किंवा

मार्गदर्शन व समुपदेशन म्हणजे काय? कुमारावस्थेतील विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन व समुपदेशन करण्याची गरज स्पष्ट करा.

SL - 2

Total No. of Pages : 4

Sent No.	
----------	--

B.Ed. (Semester - I) Examination, April - 2019
CONTEMPORARY INDIA AND EDUCATION
Sub. Code : 66452

Day and Date : Friday, 26 - 04 - 2019

Total Marks : 70

Time : 11.00 a.m. to 02.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicates full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read original questions in English.
 - 4) Answer the question number 3, 4 and 5 in 800 words.

Q1) A) Match the following :

[5]

Column - A

Column - B

a) National Knowledge Commission	i) Dr. Zakir-Husain
b) Indian Education Commission (1964)	ii) Acharya Rammurti
c) University Education Commission	iii) Dr. Mudaliar
d) Secondary Education Commission	iv) Sam Pitroda
e) National Policy on education -
Review Committee	v) Dr. Kothari
	vi) Dr. Radhakrishnan

B) Answer the following questions in one sentence.

[5]

- i) Which year the Delors report was created?
- ii) In which education system student was termed as Shraman?
- iii) Which year's policy on education was introduced ten core elements in curriculum?
- iv) What is the name of Yashpal Committee's report?
- v) Write the Longform of NCF.

P.T.O

Q2) Answer the following questions in 250 words. (any six)

[30]

- a) How will you organize peace education in your school?
- b) Explain the need of continuous and comprehensive evaluation.
- c) Explain the salient features of NPE - 1986.
- d) Explain any five fundamental rights.
- e) What is mean by international understanding? Explain the need of international understanding.
- f) Explain the role of teacher in inclusive education.
- g) Explain any five life skills given by WHO.
- h) Explain the levels of diversity.

Q3) What is mean by school interaction? What is importance of school interaction? How can a school work as a community development centre?

[10]

Q4) What is mean by globalization? Explain the various challenges developed due to globalization in educational field.

[10]

OR

Explain main recommendation of Indian Education Commission (1964-1966).

Q5) What is mean by national integration? Suggest school activities for the growth of national integration.

[10]

OR

What is mean by sustainable development? Suggest action programmes in school for sustainable development.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.
 4) प्रश्न क्र. 3, 4 व 5 ची उत्तरे 800 शब्दात लिहावीत.

प्र.1) अ) जोड्या जुळवा.

[5]

स्तंभ - अ	स्तंभ - ब
अ) राष्ट्रीय ज्ञान आयोग	i) डॉ. झाकीर हुसेन
ब) भारतीय शिक्षण आयोग (1964)	ii) आचार्य राममूर्ती
क) विद्यापीठ शिक्षण आयोग	iii) डॉ. मुदलीयार
ड) माध्यमिक शिक्षण आयोग	iv) सॅम पिट्रोडा
इ) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण-पुनरावलोकन समिती	v) डॉ. कोठारी
	vi) डॉ. राधाकृष्णन

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

[5]

- डेलॉर्स अहवाल कोणत्या वर्षी तयार झाला?
- कोणत्या शिक्षण पद्धतीमध्ये विद्यार्थ्यांना श्रमण म्हटले जात होते?
- कोणत्या वर्षीच्या शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रमात दहा गाभाभूत घटकांचा समावेश केला गेला?
- यशपाल समितीच्या अहवालाचे नाव काय?
- NCF चे पूर्णरूप लिहा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

[30]

- तुम्ही तुमच्या शाळेत शांतता शिक्षणाचे आयोजन कसे कराल?
- सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापनाची गरज स्पष्ट करा.
- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण - 1986 ची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- कोणतेही पाच मूलभूत अधिकार स्पष्ट करा.
- आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय सामंजस्याची गरज स्पष्ट करा.
- समावेशक शिक्षणातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
- जागतिक आरोग्य संघटनेने सांगितलेली कोणतीही पाच जीवन कौशल्ये स्पष्ट करा.
- विविधतेच्या पातळ्या स्पष्ट करा.

प्र.3) शालेय आंतरक्रिया म्हणजे काय? शालेय आंतर क्रियांचे महत्त्व काय? शाळा समुदाय विकासाचे केंद्र म्हणून कशा प्रकारे कार्य करू शकेल? [10]

प्र.4) जागतिकीकरण म्हणजे काय? जागतिकीकरणामुळे शिक्षणक्षेत्रापुढे निर्माण झालेली आव्हाने स्पष्ट करा. [10]

किंवा

भारतीय शिक्षण आयोग (1964-66) च्या मुख्य शिफारशी स्पष्ट करा.

प्र.5) राष्ट्रीय एकात्मता म्हणजे काय? राष्ट्रीय एकात्मता वाढीस लागण्यासाठी शालेय उपक्रम सुचवा. [10]

किंवा

चिरंतन विकास म्हणजे काय? चिरंतन विकासासाठी शालेय कृती कार्यक्रम सुचवा.

SL - 3

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, April - 2019
UNDERSTANDING DISCIPLINE AND SUBJECT (Paper -III)
Sub. Code : 66453

Day and Date : Saturday, 27 - 04 - 2019

Total Marks : 35

Time : 11.00 a.m. to 01.00 a.m.

- Instructions:
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidate who intend to write their answer in Marathi are advised to read original questions in English.

Q1) Choose the correct alternative.

[5]

- i) 'Learning by doing' is proposed by _____.
 - a) Swami Vivekanand
 - b) Mahatma Gandhi
 - c) John Dewey
 - d) Skinner
- ii) 'Gurukul' education system best supported by _____.
 - a) Swami Vivekanand
 - b) Mahatma Gandhi
 - c) John Dewey
 - d) Skinner
- iii) Language can be learnt by _____.
 - a) Listening
 - b) Speaking
 - c) Reading
 - d) Writing
- iv) Mahatma Gandhi introduced _____ education plan.
 - a) Vardha
 - b) Shantiniketan
 - c) Kothari
 - d) Mudaliar
- v) In ancient era _____ was the first discipline of education.
 - a) Astrology
 - b) Philosophy
 - c) Sociology
 - d) Psychology

P.T.O.

- iv) महात्मा गांधीनीशिक्षण योजना मांडली.
 अ) वर्धा ब) शांतिनिकेतन
 क) कोठारी ड) मुदलियार
- v) प्राचीन काळी शिक्षणाचीही पहिली विद्याशाखा होती.
 अ) ज्योतिषशास्त्र ब) तत्त्वज्ञान
 क) समाजशास्त्र ड) मानसशास्त्र

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (शब्द मर्यादा 250)

[10]

- अ) शालेय स्तरावर शास्त्र अध्यापनाची गरज स्पष्ट करा.
 ब) भाषा आणि सामाजिक शास्त्रे यांच्यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.
 क) गणिताचा सामाजिक - सांस्कृतिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

प्र.3) खाली दिलेल्या प्रश्नाचे उत्तर 800 शब्दांत लिहा.

[10]

विद्याशाखांचा बहुविद्याशाखीय दृष्टिकोन आणि आंतरविद्याशाखीय दृष्टिकोन यांमधील फरक स्पष्ट करा.

प्र.4) खाली दिलेल्या कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 800 शब्दात लिहा.

[10]

उद्यानविद्या म्हणजे काय? उद्यानविद्येची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

तुम्ही तुमची आदरातिथ्य व्यवस्थापन कौशल्ये कशी विकसीत कराल?

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, January - 2020
CURRICULUM & PEDAGOGICAL STUDIES
Understanding Discipline & Subjects (Course - 3)
Sub. Code : 77913

Day and Date : Tuesday, 07 - 01 - 2020

Total Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions:
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Read english question paper as original version.

Q1) Match A with B**[5]**

A	B
i) John Dewey	a) Experience based learning
ii) Plato	b) Indian Council for Agricultural Research
iii) Mahatma Gandhi	c) Knowledge based bookish Education
iv) Swami Vivekananda	d) Basic Education System
v) ICAR	e) Education for character building
	f) Indian Council for Agricultural Revolution

Q2) Answer any two of the following in 250 words.**[10]**

- a) Prepare a layout of nutrition garden.
- b) Draw the importance of Hospitality Management.
- c) Explain the changing role of teacher.

Answer the following in 800 words

Q3) Explain disciplinary, interdisciplinary & transdisciplinary nature of school subjects.**[10]****Q4) Write the nature of discipline according to Mahatma Gandhi.****[10]**

OR

Explain Multiculturalism in Education.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
 2) उन्मार्थीकडाले अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) मुळाप्रश्नपरिवर्तनेसाठी इंग्रजी प्रश्न वाचावेत.

प्र.1) अथवा यांच्या जोड्या जुळवा.

[5]

(अ)	(ब)
i) जॉन ड्यूई	a) अनुभवकेंद्री अध्ययन
ii) प्लेटो	b) इंडियन काँग्रेस फॉर अग्रोक्लचरल रिसर्च
iii) महात्मा गांधी	c) ज्ञानकेंद्री पुस्तकी शिक्षण
iv) स्यामी विवेकानंद	d) मुलांयोगी शिक्षण पद्धती
v) आय.सी.ए.आर.	e) चारित्र्यसंवर्धनासाठी शिक्षण
	f) इंडियन काँग्रेस फॉर अग्रोक्लचर रेव्ह्युलेशन

प्र.2) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दात लिहा.

[10]

- अ) पोषणतत्त्व बागेचा आराखडा तयार करा.
 ब) आदरतिथ्य व्यवस्थापनाचे महत्त्व विपद करा.
 क) शिक्षकाची बदलती भूमिका स्पष्ट करा.

खालील प्रश्नांची उत्तरे 800 शब्दात लिहा.

प्र.3) शालेय विषयांचे विद्याशाखीय, आंतरविद्याशाखीय व आंतर्बोधशाखीय स्वरूप स्पष्ट करा. (800 शब्दा)

[10]

प्र.4) महात्मा गांधीच्या शैक्षणिक तत्वज्ञानानुसार विद्याशाखेचे स्वरूप लिहा. (800 शब्दात)

[10]

किंवा

शिक्षणातील बहुसंस्कृतीततावाद स्पष्ट करा. (800 शब्दात)

○○○

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Part - I) (Semester - I) Examination, January - 2020
CONTEMPORARY INDIA AND EDUCATION (Paper - II) (New)

Sub. Code : 77912

Day and Date : Monday, 06 - 01 - 2020

Total Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

- Instructions:**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Answer of question number 3, 4 and 5 should be written in 800 words.
 - 4) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read original question in English.

Q1) A) Choose the correct alternative and rewrite the following sentences again. [5]

- i) In Vedic Period ____ concept was called as cosmic law.
 - a) Ruth
 - b) Trinity
 - c) Upanishad
 - d) Dharma
- ii) Free and compulsory education is introduced in the article ____ of the Indian Constitution.
 - a) 46th
 - b) 45th
 - c) 29th
 - d) 30th
- iii) School is an idealized epitome of ____
 - a) Culture
 - b) Society
 - c) Literature
 - d) Nation
- iv) Lord Gautam Buddha has proclaimed ____ in the first preaching at Sarnath.
 - a) Tripitak
 - b) Yogavidya
 - c) Aryasathya
 - d) Samadhi
- v) 'Learning to live together' is the third pillar of ____ commission.
 - a) Planning
 - b) Dellor
 - c) Kothari
 - d) Simon

B) Answer in one sentence.

- i) Who was the President of National Knowledge Commission?
- ii) Write the long form of NCF?
- iii) Who was the Chairman of Drafting Committee of Indian Constitution?
- iv) In which year the constitution of India is adopted?
- v) Which world organization suggested ten life skills?

Q2) Answer in brief (250 words) (any six) [30]

- a) "All Education is for peace" Explain this statement in light of need of peace education for collective living.
- b) State the articles on education given in the constitution of India.
- c) Explain the concept of Continuous Comprehensive Evaluation.
- d) State the fundamental duties of citizens given in Indian Constitution.
- e) Explain the significance of article 65th and article 66th in Indian Constitution.
- f) Explain the characteristics of Muslim Education.
- g) Explain the role of teacher in inclusive Education.
- h) State the objectives of Kothari Education Commission.

Q3) Define Social Diversity? Explain the various levels of Diversity. [10]

Q4) Discuss the values enshrined in the Preamble of Indian Constitution. [10]

OR

What is meant by International Understanding? Suggest school activities for the growth of international understanding.

Q5) Define the concept of Sustainable Development? Suggest Educational Programme for Sustainable Development. [10]

OR

What are the objectives of Sarva Shiksha Abhiyan? Explain the features of Sarva Shiksha Abhiyan.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) प्रश्न क्रमांक 3, 4 व 5 ची उत्तरे 800 शब्दात लिहावीत.
 4) मराठीत उत्तरे लिहीणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका वाचावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. [5]

- i) वैदिक काळात संकल्पना ही सृष्टीतील विविध घटनामागील नियामक तत्व होती.
 अ) ऋत व) त्रितत्वे
 क) उपनिषद ड) धर्म
- ii) मोफत व सक्तीचे शिक्षण याची तरतूद भारतीय राज्यघटनेच्या कलमामध्ये केलेली आहे.
 अ) 46 व्या व) 45 व्या
 क) 29 व्या ड) 30 व्या
- iii) शाळा ही आदर्श प्रतिकृती आहे.
 अ) संस्कृतीची व) समाजाची
 क) साहित्याची ड) राष्ट्राची
- iv) सारनाथ येथील पहिल्या प्रवचनात गौतम बुद्धांनी उपदेश केला.
 अ) त्रिपिटकांचा व) योगविद्येचा
 क) आर्यसत्त्येचा ड) समाधीचा
- v) 'सहजीवनासाठी अध्ययन' हा आयोगाचा तिसरा स्तंभ आहे.
 अ) नियोजन व) डेलॉर्स
 क) कोठारी ड) सायमन

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा. [5]

- i) राष्ट्रीय ज्ञान आयोगाचे अध्यक्ष कोण होते?
 ii) एनसीएफ (NCF) चे पूर्ण रूप लिहा.
 iii) भारतीय राज्यघटनेच्या मसुदा समितीचे अध्यक्ष कोण होते?
 iv) भारतीय राज्यघटना कोणत्या वर्षी अंगिकृत करण्यात आली?
 v) कोणत्या जागतिक संघटनेने दहा जीवनकौशल्ये सुचविली?

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात (250 शब्द) उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा प्रश्न)

[30]

- अ) "शांततेसाठीच सर्व शिक्षण आहे" या विधानाची शांततापूर्ण सहजीयनाच्या संदर्भात चर्चा करून शांततेसाठीच्या शिक्षणाची गरज लिहा.
- ब) भारतीय संविधानातील शिक्षणाशी संबंधित कलमे लिहा.
- क) सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ड) भारतीय संविधानातील नागरिकांची मूलभूत कर्तव्ये लिहा.
- इ) भारतीय राज्यघटनेतील कलम 65 चे व कलम 66 चे महत्त्व स्पष्ट करा.
- फ) मुस्लीम शिक्षणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- य) सर्वसमावेशक शिक्षणात शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
- र) कोठारी शिक्षण आयोगाची उद्दिष्टे लिहा.

प्र.3) सामाजिक विविधता म्हणजे काय? सामाजिक विविधतेच्या पातळ्या स्पष्ट करा.

[10]

प्र.4) भारतीय राज्यघटनेच्या उद्देशपत्रिकेतील प्रवर्धित मूल्यांची चर्चा करा.

[10]

किंवा

आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य यादीस लागण्यासाठीचे शालेय उपक्रम सुचवा.

प्र.5) शाश्वत विकास म्हणजे काय? शाश्वत विकासासाठीचे शिक्षणाविषयक उपक्रम सुचवा.

[10]

किंवा

सर्व शिक्षा अभियानाची उद्दिष्टे कोणती? सर्व शिक्षा अभियानाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester - I) (Regular) Examination, January - 2020

EDUCATION (New) (Paper - I)

Childhood & Growing Up (Theory)

Sub. Code : 77911

Day and Date : Saturday, 04 - 01 - 2020

Total Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

- Instructions :
- 1) All Questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answer in Marathi are advised to read original questions in English.
 - 4) Answer the question number 3, 4 & 5 in 800 words.

Q1) A) Choose correct alternative and write answers.

[5]

- i) The period of _____ is 6 to 12 years.
 - a) Fotel
 - b) Adolescence
 - c) Childhood
 - d) Adulthood
- ii) Understanding other's behaviour with the help of self experiences is behaviour characteristic of _____ study method.
 - a) Interview
 - b) Case study
 - c) Observation
 - d) Introspection
- iii) Development is _____ process.
 - a) Different
 - b) Continuous
 - c) Physical
 - d) Social
- iv) In _____ nation first psychological laboratory started.
 - a) Russia
 - b) America
 - c) Germany
 - d) India
- v) Piaget has putforth _____ theory of development.
 - a) Social
 - b) Psychomotor
 - c) Emotional
 - d) Cognitive

P.T.O.

B) Answer the following questions in one sentence.

- i) What do you mean by observation?
- ii) What is meaning of attitude?
- iii) What are the types of family?
- iv) Which stage is called 'Period of storm and stress'?
- v) For what purpose socio-metric technique is used?

Q2) Answer the following questions in 250 words. (any six) :

[30]

- a) Explain the general principles of development process.
- b) Explain the projective technique of assessment of personality.
- c) Explain the steps of concept formation.
- d) Explain the factors influencing on individual difference.
- e) State the characteristics and need of educational guidance.
- f) Explain the Piaget cognitive of development theories four stages.
- g) Explain the characteristics of physical development of adolescents.
- h) Explain the role of parents in grooming the child.

Q3) Explain the fundamental needs of children.

[10]

Q4) Explain different causes of problems facing rural society.

[10]

OR

Explain the factors influencing on child development.

Q5) Illustrate steps involved in concept attainment model.

[10]

OR

What are the methods of studying child behaviour? Write merits and demerits of experimental method.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 2) उत्तरांकहीत अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) जे विद्यार्थी मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छितात त्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका वाचावी.
 4) प्रश्न क्र. 3, 4 व 5 यांची उत्तरे 800 शब्दामध्ये लिहा.

Jan 2020

प्र.1) अ) योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा.

[5]

- i) वय वर्षे 6 ते 12 हा अवस्थेचा कालावधी आहे.
 अ) भ्रूणावस्था ब) कुमारावस्था
 क) किशोरावस्था ड) प्रौढावस्था
- ii) स्वानुभावकृत दुसऱ्याच्या वर्तनाचा बोध हे वर्तनाच्या अभ्यास पद्धतीचे वैशिष्ट्य आहे.
 अ) मुलाखत ब) व्यक्तिअभ्यास
 क) निरीक्षण ड) आत्मनिरीक्षण
- iii) विकास ही प्रक्रिया आहे.
 अ) भिन्न ब) सातत्यपूर्ण
 क) शारीरिक ड) सामाजिक
- iv) या राष्ट्रांमध्ये पहिली मानसशास्त्राची प्रयोगशाळा सुरू झाली.
 अ) रशिया ब) अमेरिका
 क) जर्मनी ड) भारत
- v) पियाजे यांनी विकासाची उपपत्ती मांडली.
 अ) सामाजिक ब) क्रिया कौशल्यात्मक
 क) भावनिक ड) बोधात्मक

- ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.
- निरीक्षण म्हणजे काय?
 - अभिवृत्ती म्हणजे काय?
 - कुटुंबाचे प्रकार कोणते?
 - 'वादळी अशांततेचा काळ' कोणत्या अवस्थेस म्हणतात.
 - समाजमिती तंत्राचा वापर कशासाठी केला जातो?

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत लिहा. (कोणतेही सहा)

[30]

- विकास प्रक्रियेची सर्वसामान्य तत्वे स्पष्ट करा.
- व्यक्तिमत्व मापणाचे प्रक्षेपण तंत्र स्पष्ट करा.
- संकल्पना निर्मितीचे टप्पे स्पष्ट करा.
- व्यक्तिभेदावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- शैक्षणिक मार्गदर्शनाची गरज व वैशिष्टे स्पष्ट करा.
- पियाजेंच्या बोधात्मक विकास सिंधातामधील चार अवस्था स्पष्ट करा.
- कुमारांच्या शारीरिक विकासाची वैशिष्टे स्पष्ट करा.
- बालकाच्या संगोपणातील पालकाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3) बालकाच्या मुलभूत गरजा स्पष्ट करा.

[10]

प्र.4) ग्रामीण समाजात कोणकोणत्या कारणांमुळे समस्या निर्माण होतात.

[10]

किंवा

बाल विकासावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.5) संकल्पना प्राप्ती प्रतिमानाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

बालकाच्या वर्तन अभ्यास पद्धती सांगून प्रायोगिक पद्धतीचे फायदे-तोटे विषद करा.

